

ISSN 2592-8155 print
ISSN 2592-8163 online

INŽENIERZINĀTŅU UN AUGSTSKOLU VĒSTURE

2017/1

HISTORY OF ENGINEERING SCIENCES AND INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

RTU Inženierzinātņu vēstures pētniecības centra
zinātniskais žurnāls

Scientific Journal
of RTU Research Centre for Engineering History

RTU Izdevniecība
2017

Galvenais redaktors / Editor-in-Chief

Alīda Zigmunde, Dr. paed., Riga Technical University, Latvia

Redkolēģija / Editorial Board

Māris Baltiņš, Dr. habil. med., Director of the State Language Centre, Latvia

Ilze Gudro, Dr. sc. ing., Riga Technical University, Latvia

Aīda Krūze, Dr. paed., University of Latvia, Latvia

Jānis Langins, Dr. phil., University of Toronto, Canada

Jānis Lielmežs, Dr. phil. (chem.), University of British Columbia, Canada

Peeter Mürsepp, Dr. phil., Tallinn University of Technology, Estonia

Leonīds Ribickis, Dr. habil. sc. ing., Riga Technical University, Latvia

Jānis Stradiņš, Dr. habil. chem., Dr. hist. h. c., Latvian Academy of Sciences, Latvia

Kaspars Vārtukapteinis, Dr. sc. ing., Latvia University of Agriculture, Latvia

Arnis Vīksna, Dr. med., University of Latvia, Latvia

Literārie redaktori / Literary Editors

Rūta Lapsa (latv. val. / Latvian)

Daina Ostrovska (angļu val. / English)

Natālija Čina (krievu val. / Russian)

Redkolēģijas adrese

Rīgas Tehniskā universitāte

RTU Inženierzinātņu vēstures pētniecības centrs

Kronvalda bulvāris 1-230

Rīga, LV-1010

Latvija

Tālrunis + 371 29869642

E-pasts: alida.zigmunde@rtu.lv

Editorial Board Address

Riga Technical University

RTU Research Centre for Engineering History

Kronvalda bulvāris 1-230

Rīga, LV-1010

Latvia

Phone + 371 29869642

E-mail: alida.zigmunde@rtu.lv

ISBN 978-9934-542-22-0

Vāka attēls no Rīgas Politehnikuma Padomes protokolu grāmatas, 1861. g. RTU Vēstures muzejs, inv. Nr. 150.

«Inženierzinātņu un augstskolu vēsture» ir recenzēts zinātniskais žurnāls.

SATURS/CONTENTS/СОДЕРЖАНИЕ

Priekšvārds	5
Foreword	8
Предисловие	11
<i>Ilze Gudro, Alīda Zigmunde, Rūta Lapsa, Inga Peneze</i>	
Rīgas Tehniskās universitātes Vēstures muzejs 50 darbības gados (1967–2017)	14
The History Museum of Riga Technical University during 50 Years of Activity (1967–2017) 50 лет деятельности Музея истории Рижского технического университета (1967–2017)	
<i>Alīda Zigmunde</i>	
Rīgas Politehnikuma studentam un Rīgas Tehniskās universitātes Goda biedram Mihailam Doļivo-Dobrovoļskim – 155	42
In Remembrance of the 155th birthday of Mikhail Doliwo-Dobrowolski – Student of the Riga Polytechnic and Honorary Member of Riga Technical University Студенту Рижского политехникума и почетному члену Рижского технического университета Михаилу Доливо-Добровольскому – 155	
<i>Ivans Griņevičs, Alīda Zigmunde</i>	
Rīgas Politehnikuma absolvents un mācībspēks – profesors Jozefs Rončevskis (1864–1921)	58
Joseph Ronczewski (1864–1921) – Alumnus and Docent of the Riga Polytechnic Выпускник и педагог Рижского политехникума профессор Иосиф Рончевский (1864–1921)	
<i>Tatjana Feigmane</i>	
Profesora Vladimira Kosinska (1864–1938) dzīves un darba gaitas	67
Professor Vladimir Kosinski's (1864–1938) Life and Work Жизнь и деятельность профессора Владимира Косинского (1864–1938)	
<i>Māra Lēruma, Alīda Zigmunde</i>	
Ķīmiķis Jānis Celms (1895–1968) un viņa devums Draudzīgā aicinājuma ideju realizēšanā	79
Chemist Jānis Celms (1895–1968) and his Contribution in Implementation of the Ideas of «Friendly Invitation» Химик Янис Целмс (1895–1968) и его вклад в реализацию идей «Дружеского призыва»	

Indulis Zvirgzdiņš

- Madonas pilsētas inženieris Voldemārs Bergkindis (1897–1978) 89
Madona City Engineer Voldemārs Bergkindis (1897–1978)
Инженер города Мадона Волдемарс Бергкиндс (1897–1978)

Lāsma Gaitniece

- Valda Ošs-Lamonde (1935–1968): pirmā latvietē – civilās aviācijas
pilote Austrālijā 98
Valda Oss-Lamond (1935–1968) –
the First Latvian Female Pilot of Civil Aviation in Australia
Валда Ошс-Ламонд (1935–1968) – первая латышка-пилот в
гражданской авиации Австралии

Alīda Zigmunde

- Sievietes Rīgas Politehniskajā institūtā 20. gadsimta sākumā 108
Female Staff at the Riga Polytechnic Institute in the Beginning
of the 20th Century
Женщины в Рижском политехническом институте в начале XX века

Alīda Zigmunde

- Rīgas Politehniskā institūta un Latvijas Universitātes darbinieces
Ilonas Dumpes (1891–1962) dzīves un darba gaitas 118
The life and work of Ilona Dumpe (1891–1962) – an Employee
of Riga Polytechnic Institute and of the University of Latvia
Жизненный путь и трудовая деятельность сотрудницы Рижского
политехнического института и Латвийского университета Илоны
Думпе (1891–1962)

Vineta Jonīte

- Amatas HES Kārļos izveide un darbība 20. gadsimta 20.–30. gados 128
Construction and Operation of Amata Hydroelectric Power Station in
Kārļi in the 20s and 30s of the 20th Century
Создание и деятельность Аматской ГЭС в Карлях в 20–30-е годы XX века

Gerda Ance Cakule

- Rīgas Tehniskās universitātes Inženierzinātņu vidusskola –
21. gadsimta izaicinājums 140
Engineering High School of Riga Technical University –
the Challenge of the 21st century
Средняя школа инженерных наук Рижского технического
университета – вызов XXI века

- In memoriam 154

- Rīgas Tehniskās universitātes svarīgāko notikumu hronoloģija.
2016./2017. studiju gads 160

PRIEKŠVĀRDS

Šis ir pirmais zinātnisko rakstu krājums, ko sagatavojis 2017. gada 1. februārī dibinātais RTU Inženierzinātņu vēstures pētniecības centrs (IVPC). Tas turpina RTU zinātnisko rakstu 8. sērijas «Humanitārās un sociālās zinātnes» apakšsēriju «Zinātņu un augstskolu vēsture», kas iznāca kopš 2002. gada. Tajā publicēto rakstu pamatā galvenokārt ir RTU 57. starptautiskās zinātniskās konferences 2016. gada 18. oktobrī nolasītie referāti. Rakstu autori ir RTU IVPC darbinieki, kā arī citu augstskolu, muzeju darbinieki, zinātņu vēsturnieki.

Pirmais raksts ir par RTU Vēstures muzeja darbību 50 gados – 2017. gadā tas atzīmē pusgadsimta jubileju. Muzejs darbu sāka kā Rīgas Politehniskā institūta (RPI) vēstures istaba. Tā pirmā ekspozīcija tapa 1969. gadā. Sagaidot RTU 155. gadadienu, ir izveidota jauna ekspozīcijas zāle Kronvalda bulvārī 1. Laika gaitā mainījušās ekspozīcijas un darbinieki, taču augstskolas vēstures izpēte norisusi nepārtraukti. Kas paveikts pusgadsimta laikā un kas veicams mūsdienīgā muzejā, izpētījušas RTU IVPC darbinieces – centra vadītāja Ilze Gudro, nodaļu vadītājas Alīda Zigmunde un Rūta Lapsa, kā arī studente Inga Peneze.

Rīgas Tehniskās universitāte 2017. gadā atzīmē 155 gadu jubileju, un tieši tikpat gadu ir vienam no slavenākajiem tās kādreizējiem studentiem 19. gadsimta nogalē, RTU Goda biedram, trīsfāžu maiņstrāvas izgudrotājam Mihailam Doļivo-Dobrovoļskim. RTU IVPC Vēstures pētniecības un zinātnisko publikāciju nodaļas vadītāja A. Zigmunde inženiera M. Doļivo-Dobrovoļska devumu elektroenerģētikā saistījusi ar citiem augstskolas studentiem, absolventiem un mācībspēkiem, kā arī izsekojusi viņa piemiņas saglabāšanai un godināšanai Latvijā.

Jaunas ziņas par ķīmiķi un pedagogu, Rīgas Politehnikuma absolventu Jozefu Rončevski, Rīgas Politehnikuma mācībspēku, atraduši zinātņu vēsturnieki Ivans Griņevičs un Alīda Zigmunde. Inženieris I. Griņevičs pievērsies poļu tautības personību izpētei, ir rakstījis par Jozefa Rončevska brāli – arhitektūras vēsturnieku un tēlnieku Konstantīnu Rončevski. Vairāku gadu laikā izdevies atrast līdz šim nezināmus faktus par viņa radiniekiem, tostarp par brāli Jozefu, kas tiek piedāvāti šī krājuma lasītājiem.

Vēsturniece Tatjana Feigmane veikusi vēl nepublicētu un neizmantotu arhīvu dokumentu apzināšanu, papildinot savus iepriekšējos pētījumus par RPI un LU profesoru Vladimīru Kosinski.

Ķīmiķis, valsts un sabiedriskais darbinieks, pedagogs Jānis Celms ir minēts daudzās enciklopēdijās un rakstos, taču krājumā zinātņu vēsturnieces Māra Lēruma un Alīda Zigmunde vairāk pievērsušās viņa

devumam Draudzīgā aicinājuma biroja izveidē, kā arī tā ideju realizēšanai. Līdzās J. Celmam autores min virkni citu ar Rīgas Politehnisko institūtu saistītu personību, kuras iesaistījās minētajā akcijā. Pētījums veikts 2015. gadā, sagaidot Jāņa Celma 120. dzimšanu dienu un Draudzīgā aicinājuma 80. gadadienu. Ar viņa laikabiedra, inženiera Vol-demāra Bergkinda veikumu inženierzinātnēs un sabiedrisko darbību iepazīstina vēsturnieks madonietis Indulis Zvirgzdiņš. Otrā pasaules kara beigās V. Bergkinds emigrēja un, dzīvodams Austrijā, iesaistījās Raiņa un Aspazijas pieminekļa iekārtošanā Šveicē, Kastaņolā. 2015. gads bija pasludināts par Raiņa un Aspazijas gadu, tāpēc tika veikti pētījumi saistībā ar abu dzejnieku dzīvi un viņu piemiņas saglabāšanu. Savu artavu 1972. gadā Kastaņolā atklātajam abu dzejnieku piemineklim devis V. Bergkinds, kura vārds līdz šim plašākam lasītāju lokam bija mazzināms.

Sievietes izvēlējās un joprojām izvēlas visai dažādas, dažkārt arī vīrišķīgas profesijas un ieņem dažādus amatus. Pirmās latviešu pilotēs Austrālijā Valdas Ošs-Lamondes un viņas profesionālās darbības 20. gadsimta 50. un 60. gados izvērtējumu devusi filoloģijas maģistre, RTU doktorante Lāsma Gaitniece.

RTU un Latvijas augstskolu vēsturē 2017. gadā ir vēl viena jubileja – tieši pirms 100 gadiem, 1917. gada 1. septembrī, toreizējā Rīgas Politehniskajā institūtā studentu pulkā tika uzņemtas pirmās sievietes. Interesants ir fakts, ka vēsturiski pirmā dekāne bija jau atjaunotajā RPI 1958. gadā – par Ķīmijas fakultātes dekāni strādāja docente (no 1961 – profesore) Emīlija Gudriniece. 21. gadsimtā, RTU pastāvēšanas 152. gadā, dekānes amatā sāka strādāt pirmā ievēlētā dekāne – profesore Marina Platonova, ETHZF dekāne kopš 2014. gada. 2017. gadā par IEVF dekāni ievēlēja profesori Elīnu Gaili-Sarkani. RTU 155. gadienu sagaidām ar divām fakultāšu dekānēm. Sieviešu ienākšanu RPI darbinieku vidū, kā arī mācībspēku un studentu sastāvā 20. gadsimta sākumā izpētījusi un savā rakstā apkopojusi zinātņu vēsturniece Alīda Zigmunde.

Pirmā sieviete RPI kancelejā Helēna Valdmane sāka strādāt 1898. gadā, 1910. gadā viņai pievienojās Margrieta Akermane, bet 1913. gadā – Ilona Dumpe, toreiz – Krieviņa. Par abām pirmajām ierēdnēm veikti pētījumi un raksti jau ir publicēti, bet par trešo, Ilonu Dumpi, rakstu krājumam veidojusi A. Zigmunde. Raksta varones darbība cieši saistīta arī ar Latvijas Universitāti, kur studējuši citos rakstos izvērtētie inženieri.

Zinātņu vēsturniece Vineta Jonīte pētījusi 1927. gadā svinīgi atklāto Amatas HES Kārļos, kas atjaunots 2002. gadā un kura darbība mūsdienās cieši saistīta ar V. Jonīti un viņas tuviniekiem. V. Jonītes interese par tās darbības pirmsākumiem un fotogrāfijām kā notikumu aculieciniecēm

mērāma vairāku gadu garumā, apzinot gan publikācijas un arhīvus, gan uzklusot laikabiedru atmiņas un pāršķirstot fotoalbumus. Elektroenerģijai ir nozīmīga loma katrā mājsaimniecībā un ikviena dzīvē, tāpēc Amatas HES atjaunošana ir ne tikai privāts bizness, tā dod ieguldījumu arī mūsu valsts ekonomikā un izaugsmē.

Par neseno vēsturi, kas risinājusies jau 21. gadsimtā, prakses laikā RTU IVPC pētījumu veikusi RTU Inženierzinātņu vidusskolas 11. klases skolniece Gerda Ance Cakule. Viņa dokumentējusi vidusskolas darbību un sasniegumus 2015./2016. un 2016./2017. mācību gadā.

2017. gads atnesis sēru vēstis – 100. dzīves gadā mūžībā tika aizsaukts ķīmiķis Fricis Ceplis, bet 84. dzimšanas dienā – silikātu tehnoloģijas inženieris Uldis Jānis Sedmalis. Abu zinātnieku dzīvesgājumu apkopojis ķīmijas vēsturnieks Ilgars Grosvalds.

Krājumu noslēdz svarīgāko notikumu un sasniegumu hronika 2016./2017. studiju gadā par laiku no 2016. gada 1. septembra līdz 2017. gada 31. augustam.

Rakstu pilnveidē iesaistījās redkolēģija. Īpašu paldies pelnījusi pieredzējuši rakstu krājumu veidotāja A. Krūze, kura recenzēja deviņus no vienpadsmit krājumā ievietotajiem rakstiem un konsultēja krājuma galveno redaktori.

Galvenā redaktore Alīda Zigmunde

FOREWORD

This is the first volume of the scientific journal of RTU Research Centre for Engineering History established on 1 February 2017. Until then, articles about the history of engineering sciences and higher education institutions were published in the special issue of Scientific Journal of Humanities and Social Science published since 2002. Most of the articles are based on the findings of studies presented at RTU 57th International Scientific Conference on 18 October 2016. The authors of articles are staff members of RTU Research Centre for History of Engineering Sciences as well as of other higher education institutions and museums, and science historians.

The author of the first article describes the activities of RTU History Museum during 50 years of its existence – its half centenary is celebrated in 2017. The Museum was started as a room of the history of Riga Polytechnic Institute. The first exhibition was set up in 1969. In celebration of the 155th anniversary of RTU, a new exhibition venue was opened at 1 Kronvalda Blvd. Over years, the expositions and personnel changed but the research of the history of RTU never stopped. Ilze Gudro, Head of the Centre, Alīda Zigmunde and Rūta Lapsa, Heads of Departments, as well as student Inga Peneze have summed up the achievements of RTU Research Centre for Engineering History of previous 50 years and have set the objectives for further development into a modern museum.

In 2017, Riga Technical University is celebrating its 155th anniversary, which coincides with the 155th anniversary of Mikhail Doliwo-Dobrowolski, RTU Honorary Member and inventor of the three-phase alternating current generator. Alīda Zigmunde, Head of the Department for Historic Research and Scientific Publications of RTU Research Centre for History of Engineering, has done the research on Doliwo-Dobrowolski's work and scientific contribution in electrical engineering in relation to other students, alumni and academic personnel of RTU, and traced the process of honouring the scientist's memory and paying tribute to him in Latvia.

Science historians Ivans Griņevičs and Alīda Zigmunde uncover new information about Joseph Ronczewski, chemist, pedagogue and alumnus of the Riga Polytechnic. Griņevičs, engineer by profession, has followed the life and work of personalities of Polish nationality and written about Joseph Ronczewski, brother of historian of architecture and sculptor Konstantin Ronczewski. During several years of research, Griņevičs

---

found information about both brothers and their relatives, which is presented in this volume.

Historian Tatjana Feigmane has studied until now unpublished and unused documents of archives about Riga Polytechnic Institute and Vladimir Kosinsky, Professor of the University of Latvia, thus perfecting her previous research.

The name of Jānis Celms, chemist, statesman, social worker and pedagogue, is mentioned in a number of encyclopedias and articles, whereas science historians Māra Lēruma and Alīda Zigmunde reveal his input in establishing the bureau for the “Friendly Invitation” initiative and in implementation of the initiative. The authors also write about a number other personalities related to Riga Polytechnic Institute and were involved in the initiative. The research was done in 2015, in celebration of the 120th anniversary of Jānis Celms and the 80th anniversary of the “Friendly Invitation” initiative.

Indulis Zvirgzdiņš, historian from Madona, has written about engineer Voldemārs Bergkinds, Jānis Celms’ contemporary, and his work in engineering sciences as well as participation in social activities. At the end of World War II, Bergkind emigrated and during his stay in Austria participated in setting up of a monument to Latvian poets Rainis and Aspazija in Castagnola, Switzerland. The year of 2015 was announced Aspazija and Rainis anniversary year and in order to commemorate both poets extensive research on their lives and work was done. Bergkind, unknown to wider public until now, participated in the creation of the monument opened in 1972 in Castagnola.

Women were choosing and still choose various, sometimes very manly (masculine) professions, and take various jobs. Master of Philology and doctoral student of RTU Lāsma Gaitniece has described the career of the first Latvian pilot in Australia Valda Oss-Lamond in the 50s and 60s of the 20th century.

The year 2017 marks yet another anniversary in the history of RTU and Latvian higher education institutions – 100 years ago on 1 September 1917 Riga Polytechnic Institute enrolled first female students. It is noteworthy that already in 1958 RPI had the first female dean – Emīlija Gudriniece, a docent at the Faculty of Chemistry (Professor from 1961). In the 21st century, in the year of its 152th anniversary RTU had the first elected dean – Professor Marina Platonova, Dean of the Faculty of Humanities and Social Sciences since 2014. In 2017 Professor Elīna Gaile-Sarkane was elected the Dean of the Faculty of Engineering Economics and Management. RTU will be marking its 155th anniversary with two female deans in its academic staff. Science historian Alīda Zigmunde has researched and presented the history of women joining administrative staff, academic personnel

and enrolling as students at Riga Polytechnic Institute in the beginning of the 21st century.

Helēna Valdmane was the first woman employed at the Chancellery of Riga Polytechnic Institute in 1898; in 1910, she was followed by Margrieta Akermane, and in 1913 – by Ilona Dumpe (then Krieviņa). There have been studies and articles published about Valdmane and Akermane as employees of RPI. Alida Zigmunde is presenting the research about Ilona Dumpe, whose career is closely connected also with the University of Latvia – alma mater of engineers, who are introduced in the other articles of the journal.

Historian of sciences Vineta Jonīte did the research on Amata Hydroelectric Power Station, which was opened in Kārļi in 1927, and was restored in 2002. Its history is closely connected with Vineta Jonīte and her relatives. Jonīte's research on the beginning of operation of the power station and studies of photographs as eyewitnesses of the events took several years, during which she gathered publications, searched archives, listened to the stories of contemporaries and researched collections of photographs. Electrical energy has a significant role in everyday life of every household and everybody's life, therefore the restoration of Amata HES is not just a private business; it has impact on the economy and development of our country.

Gerda Ance Cakule, the 11th grade student of RTU Engineering High School, has researched the recent history of the 21st century. She has documented the activities of the High School and its achievements in academic year 2015/2016 and 2016/2017.

The year 2017 has brought also mournful messages: Ilgars Grosvalds, historian of chemistry, has written obituaries in memoriam of chemist Fricis Ceplis who died at the age of 100 and engineer of silicate technologies Uldis Jānis Sedmalis, who passed away at the age of 84.

The journal closes with a chronicle of the events, which are principal milestones in the academic year beginning from 1 September 2016 until 31 August 2017.

The Editorial Board participated in perfecting of articles. Special thanks go to the experienced creator of scientific journals A. Krūze, who reviewed nine of the eleven articles published in this journal, and consulted Editor-in-Chief.

Editor-in-Chief Alīda Zigmunde

ПРЕДИСЛОВИЕ

Настоящий сборник является первым сборником научных статей, подготовленным Центром по исследованию истории инженерно-технических наук (ЦИИИТН) РТУ, учрежденным 1 февраля 2017 года. Он продолжает выпуск 8-й серии «Гуманитарные и социальные науки» сборника научных статей РТУ, подраздел: «История наук и заведений высшего образования», выходящих в свет с 2002 года. Опубликованные в нем статьи основаны на рефератах, зачитанных 18 октября 2016 года на 57-й Международной научной конференции РТУ. Авторы статей – сотрудники ИЦИИН РТУ, а также других университетов, музейные работники, научные работники в области истории.

Первая статья посвящена деятельности Музея истории РТУ в 50-х годах – в 2017 году он отмечает полувековой юбилей. Свою работу музей начал в качестве комнаты истории Рижского политехнического института (РПИ). Его первая экспозиция была собрана в 1969 году. В преддверии 155-й годовщины РТУ создан новый выставочный зал на бульваре Кронвальда 1. Со временем меняются экспозиции и сотрудники, но исследования истории университета ведутся непрерывно. Что сделано за половину столетия и какая деятельность проводится в современном музее? На эти вопросы ответили сотрудницы ЦИИИТН РТУ начальник центра Илзе Гудро, руководители отделов Алида Зигмунде и Рута Лапса, а также студентка Инга Пенезе.

В 2017 году Рижский технический университет отмечает 155-летний юбилей, и столько же лет исполняется одному из самых известных бывших студентов, учившихся в конце XIX века, Почетному члену РТУ, изобретателю трехфазного переменного тока Михаилу Доливо-Добровольскому. Руководитель отдела Истории исследований и научных публикаций ЦИИИТН РТУ А. Зигмунде связала вклад инженера М. Доливо-Добровольского в электроэнергетику с вкладом других студентов, выпускников и преподавателей университета, а также отследила путь сохранения памяти о нем и уважения к нему в Латвии.

Новейшие сведения о химике и педагоге Иосифе Рончевском, выпускнике и преподавателе Рижского политехникума, представили историки науки Иван Гриневич и Алида Зигмунде. Инженер И. Гриневич посвятил свое исследование жизнедеятельности ученых польской национальности, написал о брате Иосифа Рончевского – историке архитектуры и скульпторе Константине

Рончевском. На протяжении нескольких последних лет удалось обнаружить неизвестные до сих пор факты о его родственниках, в том числе о его брате Иосифе, которые и предлагаются читателям настоящего сборника.

Историк Татьяна Фейгмане идентифицировала неопубликованные и неиспользованные архивные документы, завершив свои предыдущие исследования, связанные с профессором РПИ и ЛУ Владимиром Косинским.

Химик, государственный и общественный деятель, педагог Янис Целмс упоминается во многих энциклопедиях и статьях, но историки науки Мара Лерума и Алида Зигмунде более пристальное внимание в сборнике уделили его вкладу в создание бюро «Дружеский призыв», а также реализацию его идеи. Вместе с Я. Целмом авторы упоминают ряд других личностей, связанных с Рижским политехническим институтом, привлеченных к этой акции. Исследование было проведено в 2015 году, в преддверии 120-летнего юбилея со дня рождения Яниса Целмса и 80-летия «Дружеского призыва».

С вкладом его современника, инженера Волдемара Бергкинда в инженерные науки и общественную деятельность нас знакомит историк из Мадоны Индулис Звиргздиньш. В конце Второй мировой войны В. Бергкиндс эмигрировал и, проживая в Австрии, принимал участие в установке памятника Райнису и Аспазии в Швейцарии, Кастаньоле. 2015 год был объявлен годом Райниса и Аспазии, в связи с этим были проведены исследования жизнедеятельности поэтов с целью сохранить память о них. Открытый в 1972 году в Кастаньоле памятник двум поэтам прокомментировал В. Бергкиндс, имя которого до сих пор было мало известно широкому кругу читателей.

Женщины выбирали и по-прежнему выбирают различные, иногда мужские профессии и занимают различные должности. Оценку первого латышского пилота-женщины в Австралии Валды Ошс-Ламонд и ее профессиональной деятельности в 50-х и 60-х годах XX века представила магистр филологии, студентка-докторант РТУ Ласма Гайтниеце.

РТУ и университеты Латвии в 2017 году празднуют еще один юбилей, а именно, 100 лет назад, 1 сентября 1917 года первые женщины были приняты в группу студентов тогдашнего Рижского политехнического института. Интересно, что исторически первая женщина-декан работала в возобновленном РПИ в 1958 году – деканом Химического факультета работала доцент (с 1961 года – профессор) Эмилия Гудриниеце. В XXI веке, на 152-м году существования РТУ, на пост декана была избрана первая женщина – профессор Марина Платонова, декан ФТЭОГН с

2014 года. В 2017 году деканом ФИЭУ выбрали профессора Элину Гайле-Саркане. 155-летний юбилей РТУ мы встречаем с двумя женщинами – деканами факультетов. Вхождение женщин в состав сотрудников РПИ, а также в состав преподавателей и студентов в начале 20-го века исследовала и рассмотрела в своей статье историк наук Алида Зигмунде.

Первая женщина в канцелярии РПИ начала свою работу в 1898 году, в 1910 году к ней присоединилась Маргриета Акермане, а в 1913 году – Илона Думпе, в то время Криевиня. О первых двух чиновницах были опубликованы исследования и статьи, а о третьей, Илоне Думпе, статью для сборника написала А. Зигмунде. Деятельность героини статьи также тесно связана с Латвийским университетом, где обучались инженеры, о которых написано в других статьях.

Историк наук Винета Йоните изучала Агатскую ГЭС, торжественно открытую в Карлях в 1927 году, возобновившую свою работу в 2002 году, деятельность которой сегодня тесно связана с В. Йоните и ее родственниками. Интерес В. Йоните к первым шагам в работе ГЭС и ее фотографиям, как свидетелям событий, не меняется в течение нескольких лет, собираются как публикации, так и архивы, а также выслушиваются воспоминания современников и перелистываются фотоальбомы. Электричество играет важную роль в каждом домашнем хозяйстве и в жизни каждого человека, поэтому обновление Агатской ГЭС является не только частным бизнесом, но и способствует росту экономики нашей страны.

Исследование недавней истории, которая продолжилась уже в 21 веке, проводила ученица 11-го класса Средней школы инженерных наук РТУ Герда Ансе Цакуле. Она задокументировала деятельность и достижения средней школы в 2015/2016 и 2016/2017 учебных годах.

2017 год принес и скорбные вести – на 100-м году ушел из жизни химик Фрицис Цеплис, а на 84-м году – инженер силикатных технологий Улдис Янис Седмалис. Историк химии Илгарс Гросвалдс проследил жизненный путь обоих ученых.

Сборник завершает хроника ключевых событий и достижений за 2016/2017 учебный год – с 1 сентября 2016 года по 31 августа 2017 года.

Редакционная коллегия участвовала в разработке статей. Особая благодарность выражается автору статей с огромным опытом работы А. Крузе, которая рецензировала девять из одиннадцати статей сборника и консультировала главного редактора сборника.

Главный редактор Алида Зигмунде